

Forarbejde til national kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet

Delleverance 1: Vidensbehov på nationalt og kommunalt niveau

1

*Forarbejde til national kvalitetsundersøgelse på
dagtilbudsområdet – Delleverance 1: Vidensbehov på nationalt og
kommunalt niveau*

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-024-5

Forsidefoto: Cathrine Kjærø Ulf Ertmann /VIVE

Projekt: 302099

Finansiering: Børne- og Undervisningsministeriet

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Forord

Det fremgår af Aftale om kommunernes økonomi 2022, at regeringen og KL er enige om løbende at følge udviklingen af kvalitet i dagtilbud og have et fortsat fokus på allerede eksisterende data og viden. Indsigten i kvalitet skal sikre viden på forskellige niveauer, herunder nationalt, kommunalt, ledelsesmæssigt og blandt de fagprofessionelle, og derigennem skabe grundlag for styring og udvikling af dagtilbudsområdet. Derfor igangsættes et arbejde med en kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet, der tager afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan og den danske dagtilbudstradition samt relevante data, hvor der opnås indsigt i kvaliteten, herunder rammerne, læringsmiljøerne, og hvilken betydning det har for børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse (Regeringen & KL, 2021).

Som led i kvalitetsundersøgelsen gennemføres et forarbejde med syv delleverancer. Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM) har bedt Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) og Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at udarbejde forarbejdet til kvalitetsstudiet.

Delleverance 1 er et todelt analysenotat baseret på en undersøgelse af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges på henholdsvis lokalt, kommunalt og nationalt niveau. I denne delrapport afrapporteres analysen af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges på henholdsvis kommunalt og nationalt niveau.

Stor tak til ledere og medarbejdere i interesseorganisationer, faglige organisationer, ministerier, styrelser og kommuner, der i en travl hverdag har afset tid til at medvirke i undersøgelsen.

Undersøgelsen er udarbejdet af senioranalytiker Katrine Nøhr, chefanalytiker Niels Peter Mortensen og projektleder og projektchef Nanna Høygaard Lindeberg. Undersøgelsen har været i eksternt review.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indhold

Sammenfatning	5
1 Formål og metode	8
1.1 Formål	8
1.2 Metode	9
2 Vidensbehov på nationalt niveau	12
2.1 Viden om kvalitetsbegrebets forskellige elementer	12
2.2 Realisering af den styrkede pædagogiske læreplan	14
2.3 Det pædagogiske grundlag	15
2.4 De seks læreplanstemaer	16
2.5 Øvrige temaer	16
2.6 Temaer, der ikke ønskes fokus på i en kvalitetsundersøgelse	17
2.7 Design af kvalitetsundersøgelsen	17
3 Vidensbehov på kommunalt niveau	20
3.1 Viden om kvalitetsbegrebets forskellige elementer	20
3.2 Realisering af den styrkede pædagogiske læreplan	22
3.3 Det pædagogiske grundlag	23
3.4 De seks læreplanstemaer	23
3.5 Øvrige temaer	24
3.6 Design af kvalitetsundersøgelsen	24
Litteratur	26

Sammenfatning

Det fremgår af Aftale om kommunernes økonomi 2022, at regeringen og KL er enige om løbende at følge udviklingen af kvalitet i dagtilbud. Derfor igangsættes et arbejde med en kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet, der tager afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan, den danske dagtilbudstradition og relevante data (Regeringen & KL, 2021).

Som led i kvalitetsundersøgelsen gennemføres et forarbejde med syv delleverancer. Børne- og Undervisningsministeriet har bedt VIVE og EVA om at udarbejde forarbejdet til kvalitetsstudiet.

Delleverance 1 er et todelt analysenotat baseret på en undersøgelse af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges på henholdsvis lokalt, kommunalt og nationalt niveau. Formålet med delleverance 1 er at sikre, at kvalitetsundersøgelsen opleves relevant henholdsvis lokalt i dagtilbud samt på kommunalt og nationalt niveau.

I denne delrapport afrapporteres analysen af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges på kommunalt og nationalt niveau. I rapporten 'Vidensbehov på lokalt niveau. Forarbejde til kvalitetsundersøgelse – delleverance 1', udarbejdet af EVA, afrapporteres analysen af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges lokalt i dagtilbud.

I delleverancen opsamles og viderebringes perspektiverne fra de interviewede parter. Dermed følger også, at det ikke er en del af denne delleverance, at VIVE vurderer eller prioriterer blandt de indsamlede perspektiver. Notatet beskriver de forskellige perspektiver og vidensbehov og tilvejebringer således viden om bredden og variationen i centrale interessenters perspektiver. Det har ikke været et formål med analysen at afdække, hvor mange interessenter der deler de forskellige perspektiver. Således præsenterer delleverancen de interviewedes perspektiver og ikke VIVEs vurdering af vidensbehovet.

Vidensbehov på nationalt niveau

De adspurgte interessenter på nationalt niveau efterspørger viden om kvaliteten af dagtilbuddenes rammer (strukturelle forhold), læringsmiljøerne i dagtilbuddene (processuelle forhold) samt om betydningen for børn at være i dagtilbud (resultatkvalitet). Endvidere gives der udtryk for et behov for viden om sammenhængen mellem forskellige kvalitetselementer, eksempelvis viden om sammenhæng mellem dagtilbuddenes rammer og læringsmiljøerne samt viden om læringsmiljøernes betydning for børnene.

Der er blandt de interviewede det perspektiv, at der er behov for viden om dagtilbuddenes arbejde med det pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan og om kvaliteten af dette arbejde. Det er imidlertid varierende, om det vurderes, at dette bør være det primære fokus i en national kvalitetsundersøgelse, eller om der også er behov for at belyse eksempelvis arbejdet med (udvalgte) læreplanstemaer.

Blandt de interviewede på nationalt niveau er der modsatrettede opfattelser af, hvad der skal være fokus på i kvalitetsundersøgelsen. Det gælder særligt spørgsmålet om, hvorvidt der skal inddrages data om børnenes trivsel, udvikling og læring i kvalitetsundersøgelsen.

I nedenstående tabel opsummeres de identificerede perspektiver vedrørende vidensbehov på nationalt niveau og områder, hvor der er identificeret modsatrettede perspektiver blandt de interviewede:

Tabel 1 Opsummering af perspektiver vedrørende vidensbehov på nationalt niveau

	Perspektiver på vidensbehov	Modsatrettede perspektiver blandt de interviewede
Viden om dagtilbuddenes rammer	Blandt de interviewede efterspørges viden/opgørelser, der giver mulighed for sammenligning af forskellige rammeforhold på tværs af kommuner samt rammeforholdenes betydning for andre kvalitetsparametre.	Der er forskellige perspektiver på, i hvilken grad viden om dagtilbuddenes rammer skal prioriteres i en national kvalitetsundersøgelse.
Viden om læringsmiljøer	Blandt de interviewede efterspørges viden om: ▪ Relationer mellem pædagogisk personale og børn ▪ Børns perspektiver ▪ Hvordan der arbejdes med temaer/dimensioner i den styrkede pædagogiske læreplan samt evaluering.	Der er forskellige perspektiver på, hvor store dele af det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer der er behov for, at der tilvejebringes viden om i en national kvalitetsundersøgelse.
Viden om betydning for børnene	Blandt de interviewede efterspørges viden om børns non-kognitive færdigheder samt analyser, der kan give viden om dagtilbuds betydning for børnene, herunder om sammenhæng mellem læringsmiljøer og børnenes trivsel.	Der er forskellige perspektiver på, hvorvidt der i forbindelse med en national kvalitetsundersøgelse skal foretages analyser baseret på data om børns trivsel, udvikling og læring i dagtilbudsalderen og senere i børnenes liv.

Vidensbehov på kommunalt niveau

Interviewede på kommunalt niveau efterspørger viden om kvaliteten af dagtilbuddenes rammer (strukturelle forhold), læringsmiljøerne i dagtilbuddene (processuelle forhold) samt om betydningen for børn at være i dagtilbud (resultat kvalitet). Endvidere gives der udtryk for et behov for viden om sammenhængen mellem forskellige kvalitetselementer. Det nævnes bl.a., at der mangler gode data og et fælles sprog for kvalitet ved dialog på tværs af den kommunale ledelseskæde. Blandt de interviewede er det endvidere et perspektiv, at der er et behov for viden om eventuelle kvalitetsforskelle mellem de enkelte dagtilbud og i forhold til sammenlignelige kommuner.

I nedenstående tabel opsummeres de identificerede perspektiver vedrørende vidensbehov på kommunalt niveau samt områder, hvor der er identificeret modsatrettede perspektiver blandt de interviewede:

Tabel 2 Opsummering af perspektiver vedrørende vidensbehov på kommunalt niveau

	Perspektiver på vidensbehov	Modsattede perspektiver blandt de interviewede
Viden om dagtilbuddenes rammer	Blandt de interviewede efterspørges viden/opgørelser, der giver mulighed for sammenligning af forskellige rammeforhold på tværs af kommuner.	Der er forskellige perspektiver på, i hvilken grad viden om dagtilbuddenes rammer skal prioriteres i en national kvalitetsundersøgelse.
Viden om læringsmiljøer	Blandt de interviewede efterspørges viden om: ▪ Relationer mellem pædagogisk personale og børn, der dels kan bruges på dagtilbudsniveau, dels aggregeres til samlet kommunalt niveau ▪ Børns perspektiver ▪ Hvordan der arbejdes med temaer/dimensioner i den styrkede pædagogiske læreplan samt evaluering.	Der er forskellige perspektiver på, hvor store dele af det fælles pædagogiske grundlag der er behov for, at der tilvejebringes viden om i en national kvalitetsundersøgelse.
Viden om betydning for børnene	Blandt de interviewede efterspørges viden om dagtilbuds betydning for børnene, herunder viden om sammenhængen mellem rammer, læringsmiljø og børnenes trivsel, udvikling og læring. Et perspektiv er, at der er behov for viden, der muliggør sammenligning af dagtilbud og kommuner.	Der er ikke identificeret modsattede perspektiver i interviewene.

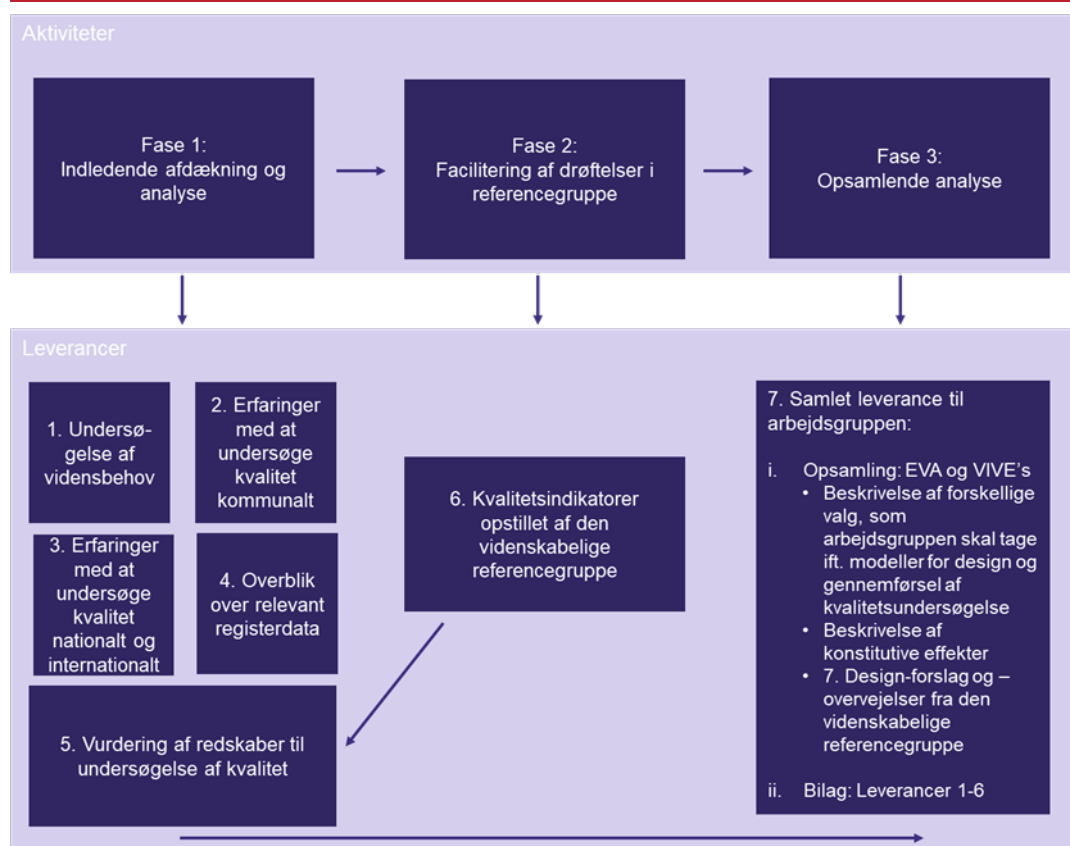
1 Formål og metode

Det fremgår af Aftale om kommunernes økonomi 2022, at regeringen og KL er enige om løbende at følge udviklingen af kvalitet i dagtilbud og igangsættes et arbejde med en kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet (Regeringen & KL, 2021). Som led i kvalitetsundersøgelsen gennemføres et forarbejde.

1.1 Formål

Det er formålet med forarbejdet til kvalitetsundersøgelsen, at det som samlet hele skal kunne sætte en overordnet retning for det videre arbejde med kvalitetsundersøgelsen. Forarbejdet til kvalitetsstudiet skal skabe et vidensbaseret grundlag for, at der kan tages stilling til kvalitetsundersøgelsens form, indhold og proces for gennemførelse. Som led i forarbejdet udarbejdes syv dellerancer. Disse er illustreret i Figur 1.1.

Figur 1.1 Forarbejde, leverancer

Kilde: EVA.

Denne dellerance udgør dellerance 1 og har til formål at bidrage til at sikre, at kvalitetsundersøgelsen vil kunne opleves relevant lokalt i dagtilbud samt på kommunalt og nationalt niveau. Dellerancen udgør en del af det samlede forarbejde til kvalitetsundersøgelsen og skal således ikke ses som et selvstændigt analyserende bidrag, men derimod som en del af helheden i forarbejdet.

Formålet med denne delundersøgelse er at afdække, hvilken viden der på nationalt og kommunalt niveau efterspørges om dagtilbud, herunder om:

- Realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan
- Det fælles pædagogiske grundlag
- De seks læreplanstemaer.

Vidensbehovet afdækkes gennem interview med centrale aktører på nationalt niveau samt interview med dagtilbudschefen og pædagogiske konsulenter i udvalgte kommuner. Formålet med delleverance 1 er at opsamle og viderebringe perspektiverne fra de interviewede parter. Dermed følger også, at det ikke er en del af denne delleverance, at VIVE vurderer eller prioriterer blandt de indsamlede perspektiver. Således præsenterer delleverancen de interviewedes perspektiver og ikke VIVEs vurdering af vidensbehovet.

1.2 Metode

Dette afsnit præsenterer datagrundlaget samt den anvendte analysetilgang.

Vidensbehov på nationalt niveau

Analysen af vidensbehovet på nationalt niveau er baseret på interview med ledere og medarbejdere fra ministerier, styrelser, faglige organisationer samt interesseorganisationer på dagtilbudsområdet. De medvirkende organisationer fremgår af Tabel 1.1.

Tabel 1.1 Interview vedrørende vidensbehov på nationalt niveau

Organisation	Antal informanter i interview
Børne- og kulturchefforeningen (BKF)	1
Børne- og Undervisningsministeriet. Fælles interview med repræsentanter fra departement og STUK, Center for udgående kvalitetsarbejde	7
BUPL. Interview med repræsentant fra BUPL og BUPLs lederforening	2
Daginstitutionernes Landsorganisation, DLO	1
Finansministeriet	3
FOA	2
FOLA – Forældrenes Landsorganisation	1
KL	3

Kilde: VIVE.

De medvirkende organisationer har afgjort, hvilke og hvor mange informanter der skulle deltage i interview. Interviewene er gennemført som virtuelle interviews i perioden 3.-9. december 2021.

Emnet for interviewene var informanternes *egne* vidensbehov i deres daglige arbejde samt deres erfaringer med vidensbehov i relation til dialog med og understøttelse af øvrige niveauer, herunder et politisk niveau i organisationer hvor relevant. Interviewene har således ikke haft til formål at afdække informanternes forestillinger eller viden om, hvilke

vidensbehov andre aktører har. Interviewene er gennemført med afsæt i en semistruktureret interviewguide, som Børne- og Undervisningsministeriet har kommenteret. Interviewguiden har sikret, at alle interview berørte de relevante emner, mens det semistrukturerede interview gav informanterne mulighed for at komme med perspektiver og relevante udvidelser af emnerne. Interviewguiden havde særligt fokus på vidensbehov i relation til det pædagogiske grundlag, men kom også omkring de seks læreplanstemaer og informanternes mere generelle perspektiver på behov for viden og data. Guiden indeholder spørgsmål om:

- Informanternes generelle vurdering af, hvilken viden om dagtilbud der er relevant på nationalt niveau.
- Informanternes vurdering af, hvilken viden om realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan der er relevant på nationalt niveau.
- Informanternes vurdering af, hvilken viden om det fælles pædagogiske grundlag der er relevant på nationalt niveau.
- Informanternes vurdering af, hvilken viden om de seks læreplanstemaer der er relevant på nationalt niveau.

Alle interview er optaget, og der er skrevet meningskondenserende referater af interviewene. Herefter er der foretaget en kodning af materialet, som har dannet afsæt for afrapporteringen. Det analytiske fokus har været at identificere og beskrive samtlige perspektiver fra de interviewede. Det har således ikke været et formål at kvantificere, prioritere eller vurdere de perspektiver, som er fremkommet i interviewene.

Der skelnes ofte mellem tre elementer af kvalitet på dagtilbudsområdet, henholdsvis strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultatkvalitet:

1. Strukturel kvalitet, der kan forstås som de rammer og forhold, som den pædagogiske praksis arbejder inden for, og som er påvirket af økonomi, organisering, ledelse m.m. i dagtilbuddet. Det er fx dagtilbuddets fysiske rammer, normering og gruppestørrelse.
2. Proceskvalitet, der er udtryk for den kvalitet, der findes i det pædagogiske arbejde, og som bl.a. opstår i relationer mellem børn og pædagogisk personale.
3. Resultatkvalitet, der handler om, hvad børnene får ud af at gå i dagtilbud, både her og nu og på længere sigt. Det gælder børns trivsel, læring og udvikling – kognitivt, socialt og motorisk (Danmarks Evalueringsinstitut, 2017).

De tre kategorier er anvendt til at tematisere datamaterialet.

Vidensbehov på kommunalt niveau

Analysen af vidensbehov på kommunalt niveau er baseret på interview med dagtilbudschefen i fire kommuner samt med interview med pædagogiske konsulenter i tre af de samme kommuner.

Det har ved udvælgelsen af kommuner til interview i forbindelse med delleverance 1 været et hensyn at undgå overlap med de kommuner, der indgår i delleverance 2, således at der opnås størst mulig variation i de kommuner, der indgår den samlede undersøgelse.

Ved udvælgelsen af kommuner har det endvidere været et hensyn at søge at repræsentere kommuner med forskellige tilgange til arbejdet med indsamling af viden og anvendelse af data, herunder i forbindelse med det kommunale tilsyn. Endvidere har variation i størrelse, målt ved antal indbyggere, samt kommunernes geografiske beliggenhed indgået som udvælgelseskriterier, jf. Tabel 1.2. Dette er valgt, da kommunestørrelse og geografisk beliggenhed kan have betydning for dels kommunens kapacitet til at arbejde med kvalitet og tilsyn, dels for hvilke dagtilbudstyper der er i kommunen, samt den geografiske afstand mellem dagtilbuddene og dermed for, hvordan samarbejde mellem forvaltning og dagtilbud kan organiseres.

Tabel 1.2 Valg af kommuner

	Geografisk beliggenhed øst for Storebælt	Geografisk beliggenhed vest for Storebælt
Stor (indbyggerantal over 50.000)	Kommune A	Kommune C
Lille (indbyggeantal under 50.000)	Kommune B	Kommune D

Kilde: VIVE.

Den pædagogiske konsulent fra hver kommune er udvalgt af dagtilbudschefen, som er anmodet om at lægge kriterier vedrørende anciennitet i jobbet i kommunen samt erfaring med anvendelse af viden og data på dagtilbudsområdet til grund ved udvælgelsen.

Som det var tilfældet for interviewene på nationalt niveau, så har emnet for interviewene på kommunalt niveau også været informanternes *egne* vidensbehov i deres daglige arbejde samt deres erfaringer med vidensbehov i relation til dialog med og understøttelse af øvrige niveauer, herunder det politiske niveau. Interviewene har således ikke haft til formål at afdække informanternes forestillinger eller viden om, hvilke vidensbehov andre aktører har. Interviewene er gennemført som virtuelle interviews i perioden 3.-20. december 2021. Pædagogiske konsulenter fra tre af kommunerne er blevet interviewet i et samlet gruppeinterview. Det var ikke muligt inden for forstudiets tidsmæssige ramme at finde et fælles tidspunkt, hvor alle fire pædagogiske konsulenter kunne deltage.

Interviewene er gennemført med afsæt i en semistruktureret interviewguide, som Børne- og Undervisningsministeriet har haft mulighed for at komme med bemærkninger til, og som indeholdt spørgsmål om de samme temaer som guiden anvendt til interview på nationalt niveau.

Data er analyseret med samme tilgang som beskrevet ovenfor i relation til interview med interessenter på nationalt niveau.

Undersøgellesdesign og antallet af interviews gør, at det ikke er muligt at udtale sig om efterspørgslen i alle landets kommuner. Interviewene bidrager med eksempler på perspektiver fra de deltagende kommuner.

Afrapporteringen af interviewene er struktureret efter, hvilke typer af viden der vurderes at være behov for, og hvilke elementer af den styrkede pædagogiske læreplan der er behov for viden om. I kapitel 2 afrapporteres vidensbehovet på nationalt niveau, mens kapitel 3 beskriver vidensbehovet på kommunalt niveau.

2 Vidensbehov på nationalt niveau

En række forskellige organisationer har bidraget til undersøgelsen med deres perspektiver på vidensbehov på nationalt niveau, jf. Tabel 1.1. Der er blandt de interviewede forskellige perspektiver på, hvilke vidensbehov en kvalitetsundersøgelse primært skal indfri. Disse præsenteres i dette kapitel. Det har være hensigten at få perspektiver fra alle interessenter på området i spil, jf. kapitel 1. Det skal i den forbindelse bemærkes, at der ikke nødvendigvis er enighed om de forskellige perspektiver blandt de interviewede. Der er således ikke konsensus om den samlede bruttoliste af perspektiver, der præsenteres nedenfor, og det skal bemærkes, at de interviewede ikke har haft mulighed for at forholde sig til hinandens udsagn i forbindelse med gennemførelsen af interviewene.

Blandt de interviewede peges der overordnet på, at der i forhold til det politiske niveau er behov for viden på et aggregeret niveau, herunder for viden om, hvorvidt der er variation i kvaliteten blandt kommuner og blandt de enkelte dagtilbud i de enkelte kommuner, samt om hvilke elementer af arbejdet med realiseringen af det pædagogiske grundlag der ser ud til henholdsvis at volde udfordringer og at lykkes i kommunerne. Der peges imidlertid også på, at politikere kan have behov for mere kontekstuel forankret viden om den pædagogiske praksis i form af eksempelvis læringshistorier.

2.1 Viden om kvalitetsbegrebets forskellige elementer

Der skelnes ofte mellem tre elementer af kvalitet på dagtilbudsområdet; henholdsvis strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultatkvalitet, jf. afsnit 1.2. Flere af de interviewede adresserer implicit eller eksplicit de tre elementer i deres beskrivelse af behov for viden. I interviewene fremkommer perspektiver på vidensbehov vedrørende alle tre elementer af kvalitetsbegrebet.

Strukturel kvalitet

Ét perspektiv blandt de interviewede er, at der mangler viden om strukturelle kvalitetsparametre, særligt om sammenhængen mellem dimensioner af den strukturelle kvalitet og proces- og resultatkvalitet. Eksempelvis sammenhænge mellem pædagogandele, normering, ledelsesspænd og kompetenceudvikling samt proceskvalitet og resultatkvalitet, jf. nedenfor.

Der nævnes endvidere et behov for at kunne sammenligne fx personalets uddannelsesniveau og sygefravær på tværs af kommuner som led i nationalt forankrede udviklingsaktiviteter.

Et andet perspektiv er, at man oplever sig godt dækket ind med viden om den strukturelle kvalitet.

Proceskvalitet

Der peges blandt de interviewede på, at der er behov for viden om proceskvaliteten i dagtilbuddene. Blandt andet er det et perspektiv, at der er behov for viden om relatio-

nerne mellem pædagogisk personale og børn, samt om hvordan der arbejdes med temaer/dimensioner af den styrkede pædagogiske læreplan. Der identificeres endvidere et behov for viden om børnenes perspektiv på hverdagen i dagtilbud.

Der italesættes også et behov for at identificere indikatorer for god kvalitet, som står på forskning og den styrkede pædagogiske læreplan, samt proceskvalitetsvurderingsredskaber, som ser ud til at være meningsfulde. Dette behov beskrives eksempelvis i forbindelse med initiativer, der har til formål at understøtte kommunernes arbejde med kvalitetsudvikling på området.

Et supplerende perspektiv er, at der er behov for mere viden om samarbejdet mellem det pædagogiske personale og forældre, fx i relation til afleverings- og hentesituationer.

Der er forskellige perspektiver på, hvor store dele af det pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer der er behov for, at en kvalitetsundersøgelse tilvejebringer viden om. Ét perspektiv blandt de interviewede er, at der er behov for at indhente viden om dagtilbuddenes arbejde med både det pædagogiske grundlag og med de seks lærerplanstemaer. Blandt interviewede med dette perspektiv fremhæves det, at arbejdet med de forskellige dimensioner af det pædagogiske grundlag samt læreplanstemaerne udgør én tæt sammenhængende helhed, som spiller sammen og er hinandens forudsætninger og derfor må afdækkes i sin helhed.

Et andet perspektiv er, at det er vigtigst, at en national kvalitetsundersøgelse belyser arbejdet med det pædagogiske grundlag, da det er grundlaget i det pædagogiske arbejde og et nyt element, der er indført med den styrkede pædagogiske lærerplan.

Resultatkvalitet

Blandt de interviewede peges på, at der forefindes data, der kan anvendes som indikatorer for resultatkvalitet, fx data om udsat skolestart og sprogvurdering i 0. klasse, og der tilkendegives en nysgerrighed i forhold til, om disse data fremadrettet i højere grad kan sættes i spil.

Ét perspektiv er, at der mangler viden om børns non-kognitive færdigheder, og at dette kunne belyses gennem en kvalitetsundersøgelse.

Blandt de interviewede identificeres endvidere et behov for i højere grad at kunne besvare spørgsmålet "hvad virker" i relation til praksis og indsatser i dagtilbud. Gerne i form af data/viden, der kan anvendes lokalt.

Der er blandt de interviewede også det modsatte perspektiv, nemlig at det ikke ønskes, at data fra test eller målinger af børn anvendes til at belyse kvaliteten af dagtilbud. Se uddybning heraf i afsnit 2.6.

Der identificeres endelig et behov for viden om forældretilfredshed samt forældreperspektiver på kvaliteten af dagtilbuddene og betydningen for børnene.

Sammenhæng mellem kvalitetselementer

Foruden viden om henholdsvis strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultat kvalitet er der blandt de interviewede også det perspektiv, at der er behov for, at en nationalt kvalitetsundersøgelse tilvejebringer viden om sammenhænge mellem de forskellige kvalitetselementer. Eksempelvis nævnes viden om:

- Sammenhæng mellem proceskvalitet som afdækket ved fx tilsyn og de rammer og vilkår, som dagtilbuddene arbejder under
- Rammeforholds betydning for kvalitet, fx pædagogandele, normering, ledelses-spænd og kompetenceudvikling
- Sammenhæng mellem normering og børnenes trivsel
- Sammenhæng mellem proceskvalitet forstået som arbejdet med det pædagogiske grundlag samt relation mellem pædagogisk personale og børn og betydning for børns trivsel, udvikling og læring og dannelse, herunder behov for viden om børnenes trivsel og udvikling, når de forlader dagtilbuddene, og hvad indsatser i dagtilbud har betydet på længere sigt
- Det er i den forbindelse et perspektiv, at der er et behov for at få stærkere (bedre og mere valide) registerdata, herunder data på dagtilbudsniveau samt cpr-niveau, således at fund vedrørende kvalitet i dagtilbud kan kobles til de børn, der går der, deres familier m.m. I den forbindelse er det et perspektiv, at der både i forbindelse med gennemførelse af en kvalitetsundersøgelse og fremadrettet er behov for at opnå viden om betydningen af dagtilbud for børn, fx ved brug af data vedrørende børnenes trivsel, udvikling og læring i skolen. Der peges på, at den type af viden kan anvendes som afsæt for, at kommuner kan lære af hinanden, til at man fra nationalt hold kan følge betydningen for kvaliteten af investeringer på området samt til at afdække betydningen for det enkelte barn.

2.2 Realisering af den styrkede pædagogiske læreplan

De interviewede er anmodet om at angive, hvilke behov for viden om realisering af den styrkede pædagogiske læreplan de har. Der beskrives på tværs af interviewene behov for viden om, hvordan dagtilbuddene arbejder med den styrkede pædagogiske læreplan, herunder om:

- Hvor langt kommunerne er i forhold til at realisere pædagogikken i forhold til loven samt viden om, hvorfor nogle kommuner er længere i processen end andre
- Hvordan kommunerne understøtter realiseringen i de enkelte dagtilbud
- Hvorvidt kommunerne er holdt op med at bruge andre koncepter
- Hvorvidt evaluering er blevet pædagogernes eget refleksionsværktøj eller et kommunalt styringsværktøj
- Hvordan dagtilbuddene arbejder med den styrkede pædagogiske læreplan
- Hvorvidt der i realiseringen af den styrkede pædagogiske lærerplan er en hensigtsmæssig balance mellem styring og ledelse i den forstand, at den styrkede pædagogiske lærerplan udgør en ramme for det pædagogiske arbejde frem for en tjekliste.

2.3 Det pædagogiske grundlag

De interviewede har haft mulighed for at angive, hvilket behov for viden om arbejdet med det pædagogiske grundlag de har. På tværs af interviewene gives udtryk for, at der er behov for viden om, hvordan der arbejdes med det pædagogiske grundlag, og hvordan det pædagogiske grundlag forstås i dagtilbud.

Et perspektiv blandt de interviewede er, at der er behov for viden om alle temaer i det pædagogiske grundlag, idet temaerne udgør en helhed og er hinandens forudsætninger. Således er det ikke muligt for dem at prioritere et element frem for andre. Ud fra dette perspektiv er der ikke dimensioner af det pædagogiske grundlag, som er vigtigere at belyse end andre.

Der er imidlertid interviewede, der fremhæver dimensioner af det pædagogiske grundlag, som de vurderer, at der særligt er behov for at tilvejebringe viden om. De temaer, der fremhæves af en eller flere informanter, er:

- **Barnesyn**, herunder hvordan det pædagogiske personale ser børn, hvilke relationer der er mellem børn og pædagogisk personale, og hvordan der tales til børn.
- **Dannelse og børneperspektiv**.
- **Leg**, herunder hvordan og hvor meget man leger i dagtilbud, legens rolle i relation til arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan, og legen som forudsætning for trivsel og udvikling. Samt en opmærksomhed på, at leg er i fare for at blive koloniseret af læring.
- **Børnefællesskaber**, herunder viden om kvaliteten af børnefællesskaber, hvordan der skabes kvalitet i børnefællesskaberne, og hvordan børnene bliver hjulpet ind i børnefællesskaberne.
- **Børn i udsatte positioner**, herunder viden om, hvordan man tilrettelægger det inkluderende arbejde i dagtilbud og højner kvaliteten for børn i udsatte positioner, hvordan man tilrettelægger et godt samarbejde med forældre til børn i udsatte positioner, og hvilke kompetencer/efteruddannelse der er behov for hos det pædagogiske personale i relation til arbejdet. Temaet fremhæves blandt de interviewede som en del af en overordnet, tværgående problemstilling, hvor det er vigtigt med viden, der kan understøtte tværgående prioriteringer.
- **Pædagogisk læringsmiljø hele dagen**, herunder behov for mere viden om, hvordan der arbejdes med det – og om den betydning, det har for børnene.
- **Forældresamarbejde**, herunder hvordan der arbejdes med forældresamarbejdet og viden om samarbejdet med forældrebestyrelserne.
- **Sammenhæng til børnehaveklasser**, herunder behov for viden om, hvilke praksisser i relation til overgangen til skole der kan være hjælpesomme/virksomme. Temaet fremhæves blandt interviewede som en del af en overordnet, tværgående problemstilling, hvor det er vigtigt med viden, der kan understøtte tværgående prioriteringer.

2.4 De seks læreplanstemaer

De interviewede har haft mulighed for at angive, hvilket behov for viden om de seks læreplanstemaer de har.

Blandt de interviewede er ét perspektiv, at der ikke er behov for at prioritere viden om de enkelte læreplanstemaer på nuværende tidspunkt. Det afgørende er det pædagogiske grundlag og viden om den pædagogiske praksis.

Et andet perspektiv er, at der er behov for viden om, hvordan tematikkerne i det pædagogiske grundlag samt læreplanstemaerne spiller bedst muligt sammen.

Endelig er der informanter, der fremhæver ét eller flere læreplanstemaer, som de oplever, at der særligt er behov for mere viden om. Det drejer sig om følgende temaer:

- **Alsidig personlig udvikling og Social udvikling:** Behov for mere viden om, hvordan børns trivsel og udvikling bedst understøttes i dagtilbud.
- **Kommunikation og sprog:** Behov for viden om, hvorvidt og hvordan børnene bliver understøttet sprogligt, og hvordan tidlig *literacy* bedst understøttes. Temaet fremhæves blandt de interviewede som en del af en overordnet, tværgående problemstilling, hvor det er vigtigt med viden, der kan understøtte tværgående prioriteringer.
- **Natur, udeliv og science:** Behov for viden om, hvordan der kan arbejdes kvalificeret med temaet.
- **Kultur, æstetik og fællesskab:** Behov for viden om, hvordan der arbejdes med kultur, æstetik og de fysiske rammer, herunder hvordan der kan arbejdes med at inddrage børnenes perspektiver.

Øvrige krav i Den Styrkede Pædagogiske Læreplan:

Flere informanter peger på, at **evalueringskulturen** i dagtilbud er et centralt tema at tilvejebringe viden om. Dels vurderes evalueringskulturen som et væsentligt tema i relation til kvalitetsudvikling, dels er der en oplevelse af, at der mangler viden om status på dagtilbuddenes evalueringsarbejde efter indførelsen af den styrkede pædagogiske læreplan. Endeligt er en interesse også, hvorvidt det kan aflæses i andre resultater, at der er en god eller mere udfordret evalueringskultur i et dagtilbud, altså hvad virkningen er af evalueringskulturen på andre områder i dagtilbuddet.

2.5 Øvrige temaer

Ud over de ovenfor præsenterede temaer har de interviewede haft mulighed for at identificere øvrige temaer, som de vurderer, at det vil være relevant at tilvejebringe viden om. De temaer, der er nævnt, fremgår af Boks 2.1.

Boks 2.1 Mulige øvrige temaer i kvalitetsundersøgelsen

- Viden om rammeforhold, herunder hvordan man har arbejdet med kompetenceudvikling.
- Kompetencer blandt nyuddannet pædagogisk personale, kompetencegab mellem uddannelse og praksis, samt viden om hvordan nyuddannede pædagoger fastholdes i job.
- Viden der kan informere pædagoguddannelsen.
- Faglig ledelse, faglig sparring og systematisk feedback fra kolleger.
- Digital dannelse.
- Tværfagligt samarbejde med PPR og børn- og familieområdet.

2.6 Temaer, der ikke ønskes fokus på i en kvalitetsundersøgelse

De interviewede har endvidere haft mulighed for at angive, hvis der er temaer eller perspektiver, som de finder væsentligt, at der ikke sættes fokus på i forbindelse med en kvalitetsundersøgelse. I interviewene er der i et eller flere interviews fremkommet følgende perspektiver:

- Det ønskes ikke, at en kvalitetsundersøgelse anvendes til benchmark af kommuner/dagtilbud
- Der ønskes ikke flere test eller målinger af børn, men nysgerrighed på mulighederne for at anvende de data, der allerede tilvejebringes
- Det ønskes ikke, at data fra test eller målinger af børn, hverken i dagtilbudsalderen, i skolealderen eller senere, anvendes til at belyse kvaliteten af de dagtilbud, børnene gik i
- Der ønskes ikke en ensidig (skole-)progressionsfokusering i undersøgelsen
- Der ønskes ikke et fokus på faglig ledelse (det opleves, at der er tilstrækkelig viden om dette).

Det skal bemærkes, at der således er flere af de vidensbehov, der er italesat af nogle af de interviewede, som af andre interviewede fremhæves som temaer, der ikke ønskes fokus på i en kvalitetsundersøgelse.

2.7 Design af kvalitetsundersøgelsen

I forbindelse med interviewene fremkom flere perspektiver og ideer vedrørende det metodiske design af en kvalitetsundersøgelse. Det drejer sig om efterspørgsel på:

- At kvalitetsundersøgelsen inddrager børnenes perspektiver.
- At der i undersøgelsen ikke anlægges en snæver forståelse af, hvad der er god pædagogisk praksis.

- At rammerne for de dagtilbud, der undersøges, afdækkes, således at den kontekst, som dagtilbuddenes arbejde foregår i, bliver beskrevet/analyseret. Eksempelvis nævnes forhold som ledelse, forhold ved børnegruppen, herunder børnenes socioøkonomiske baggrund mv.
- At der gennemføres en repræsentativ undersøgelse og en national afdækning af kvaliteten.
- At det overvejes, om viden kan produceres gennem stikprøver, eller det er nødvendigt med totaldata.
- At undersøgelsen tilrettelægges med henblik på, at det bliver muligt at anvende registerdata, herunder muligheder for at koble data fra børneniveau til stuer og til dagtilbud.
- At det er væsentligt, at undersøgelsen designes, så den belyser forhold, som dagtilbuddene lokalt oplever er vigtige.
- At undersøgelsen designes, så det er muligt at følge en udvikling over tid. Heraf følger en særlig opmærksomhed på at ramme rigtigt med afgrænsninger, items m.m., første gang undersøgelsen gennemføres, så det bliver muligt at anvende samme opgørelsesprincipper ved senere undersøgelser.
- At det kan overvejes, at undersøgelsen tilrettelægges, sådan der indsamles udvalgte "stamdata", hver gang kvalitetsundersøgelsen gennemføres, som giver mulighed for at følge en udvikling over tid. Dette kan eventuelt suppleres af, at der nogle år kan sættes særligt fokus på skiftende temaer. Dette skal dog afvejes nøje i forhold til, hvilken viden der er behov for at kunne følge kontinuert over tid, idet der er nogen temaer, hvor det ikke er tilstrækkeligt med nedslag med længere tids mellemrum.

For så vidt angår dataindsamlingsmetoder peges i interviewene på følgende:

- Det vil være relevant at afdække, hvordan der kan indsamles data om børnenes perspektiver.
- Fortællinger, der illustrerer pædagogisk praksis, kan være relevante.
- Enkeltinterview og fokusgruppeinterviews kan være en god måde at komme tættere på praksis.
- Det er relevant med observationer af pædagogisk praksis, der kan bidrage til at afdække, hvilke vilkår arbejdet bliver udført under, og hvad der hæmmer og fremmer kvaliteten. Et perspektiv i den sammenhæng er, at det er vigtigt med efterfølgende dialog med det pædagogiske personale samt dagtilbudsledere, når der har været gennemført observationer.
- Videodokumentation kan blive anvendt uhensigtsmæssigt, hvis man ikke medtager pædagogernes egen vurdering.
- Forældreinterview med fokus på, hvad forældre synes, er god kvalitet, kan være relevante, samt at det i den forbindelse er væsentligt, at forældres vurderinger ses i lyset af, hvilke rammer der er i deres børns dagtilbud.
- Spørgeskemaundersøgelser blandt ledere og pædagogisk personale kan være relevante.
- Træk på statistiske data kan være relevant.

- Det er en væsentlig opmærksomhed, at der ved gennemførelse af undersøgelsen ikke pålægges dagtilbud for omfattende en dokumentationsbyrde. Der er behov for at skære undersøgelsen til og sikre kvalitet i data frem for at afdække alt.

I tilknytning til bemærkningerne vedrørende design af en kvalitetsundersøgelse er der endvidere fremkommet perspektiver på anvendelse af en kvalitetsundersøgelses resultater. Der peges på, at analyse, fortolkning og kontekstualisering af fund fra en kvalitetsundersøgelse er væsentligt. Det er i den forbindelse et perspektiv, at viden fra undersøgelsen skal kunne anvendes til kvalitetsudvikling i kommunerne og lokalt i dagtilbud, herunder at det er vigtigt at have fokus på, hvilken *data literacy*, de personer i kommuner og dagtilbud, der skal anvende og omsætte resultaterne af en undersøgelse, har.

3 Vidensbehov på kommunalt niveau

Dagtilbudsschefer og pædagogiske konsulenter i fire forskellige kommuner har bidraget til undersøgelsen med deres perspektiver på vidensbehov på kommunalt niveau, jf. Tabel 1.2. I de fire kommuner indsamles og analyseres der p.t. data om kvaliteten i dagtilbuddene, bl.a. gennem det kommunale tilsynsarbejde. Dette gøres med forskellige tilgange i de fire kommuner. Kommunernes vidensbehov i relation til en national kvalitetsundersøgelse skal således ses i lyset af, at der på kommunalt niveau allerede er igangsat en række aktiviteter med henblik på at indfri de kommunale vidensbehov.

Der er blandt de interviewede forskellige perspektiver på, hvilke vidensbehov en national kvalitetsundersøgelse primært skal indfri. Der er ikke nødvendigvis enighed om de forskellige perspektiver blandt de interviewede. Der er således ikke konsensus om den samlede bruttoliste af perspektiver, der præsenteres nedenfor. Afrapporteringen er struktureret efter, hvilke typer af viden der vurderes at være behov for, og hvilke elementer af den styrkede pædagogiske læreplan der er behov for viden om.

Blandt de interviewede peges der overordnet på, at der til det politiske niveau er behov for viden på et aggregeret niveau, herunder om eventuelle kvalitetsforskelle mellem de enkelte dagtilbud og i forhold til sammenlignelige kommuner. Det nævnes desuden, at der mangler gode data og et fælles sprog for kvalitet, så man kan gå i dialog med alle led i styringskæden. Der er blandt de interviewede det perspektiv, at det styrker dialogen på tværs af ledelseskæden, når/hvis den tager afsæt i relevante data, der kan give indsigt i forskellige centrale dimensioner af dagtilbuddenes kvalitet.

Gennemgående for de kommunale informanter er desuden en tilkendegivelse af et behov for viden, der kan anvendes i tilsynsarbejdet, og særligt viden om proceskvalitet som fx læringsmiljøer og relationsdannelse er efterspurgt. Det fremhæves også i interviews, at der er behov for viden om, hvad kvalitet er for børnene, og hvordan deres perspektiver på, hvad der fx er en god dag eller en god legerelation, kan bringes i spil, samt viden om forældresamarbejdet og forældrenes syn på, hvad et godt dagtilbud er.

3.1 Viden om kvalitetsbegrebets forskellige elementer

Der skelnes ofte mellem tre elementer af kvalitet på dagtilbudsområdet, henholdsvis strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultat-kvalitet, jf. afsnit 1.2. I interviewene med ledere og medarbejdere fra kommunerne fremkommer perspektiver på vidensbehov vedrørende alle tre elementer af kvalitetsbegrebet. De tre kategorier er anvendt til at tematisere datamaterialet:

Strukturel kvalitet

Flere af kommunerne arbejder med data vedrørende strukturel kvalitet, fx personaleomsætning og sygefravær. Der nævnes et behov for kontinuerlig viden om data som sygdom, fravær, personaleudskiftning mv., så man ved, hvilke vilkår der er i dagtilbuddene, og hvor man kan sætte ind. I den forbindelse er det et perspektiv, at det kan være relevant for den enkelte kommune i højere grad at kunne sammenligne egne data med andre

kommuners. Endvidere peges på et behov for viden om sammenhæng mellem den strukturelle kvalitet og proces- og resultat-kvalitet, jf. nedenfor.

Proceskvalitet

Blandt de kommunale informanter nævnes et behov for mere data om proceskvalitet. Der opleves et behov for viden og data, som kan bruges på institutionsniveau og aggregeres op til et politisk niveau. En kommunal forvaltning har eksempelvis afprøvet narrative fortællinger, men har erfaret, at de er vanskelige at anvende i forhold til det politiske niveau. Derimod er det en erfaring, at data indsamlet ved brug af redskaberne KIDS og ECERS kan være berigende i forhold til at belyse læringsmiljø og relationsdannelse i dagtilbuddene, og at data kan aggregeres med henblik på anvendelse på det politiske niveau.

Politisk efterspørges tal, der kan sammenlignes og lægges til grund for politiske beslutningsprocesser. Dagtilbuddene er mere interesseret i feedback på egen praksis. Én kommune har erfaret, at det er væsentligt, at dagtilbuddene informeres om, hvad data skal bruges til og involveres i målinger. Det giver et fælles udviklingsperspektiv frem for en oplevelse af kontrol fra forvaltningens side.

Et andet perspektiv er, at der er behov for at kunne skelne mellem god og dårlig praksis. Der er behov for et bedre sprog om kvalitet til brug for forvaltningens dialog med dagtilbuddene. Ved mangel herpå tages der ofte primært eller udelukkende udgangspunkt i data vedrørende mere strukturelle forhold.

De interviewede giver udtryk for et behov for en afdækning af, hvad forskellige kvalitetsvurderingsredskaber kan anvendes til at tilvejebringe viden om, og hvad de ikke kan sige noget om.

Der identificeres endvidere et behov for viden om, hvordan børnene har det, herunder et behov for viden om metoder, hvormed der kan indsamles valid data om børnenes perspektiv på at være i dagtilbud.

I én kommune, der arbejder med KIDS, er der behov for supplerende at afdække forældreperspektiver på kvalitet og perspektiver fra medarbejdere og leder samt børneperspektiver. De nationale forældretilfredshedsundersøgelser vurderes ikke at være tilpasset tilstrækkeligt til lokale forhold i kommunen.

Resultatkvalitet

Det fremhæves blandt de interviewede, at der er brug for at kunne dokumentere den kvalitet, der er i dagtilbuddene. Blandt de deltagende kommuner arbejdes med enkelte resultatmål som sprogvurderinger, men der peges i den forbindelse på, at denne type af data kan være vanskelig at anvende, og at der er behov for resultatdata, der viser, hvad det er, dagtilbuddene gør, som har betydning for børnene.

Et perspektiv på dette i interviewene med kommunerne er også, at det kræver, at der på tværs af dagtilbud i den enkelte kommune og på nationalt niveau arbejdes med de samme forståelser af, hvad resultatkvaliteten reelt består af. Hvis dette sker, kan data også bruges til sammenligninger mellem dagtilbud – både internt i kommunen eller med dagtilbud i andre kommuner, ifølge kommunen.

I en kommune efterspørger dagtilbuddene trivselsvurdering af alle børn hvert eller hvert andet år.

Det fremhæves også, at der er meget lidt viden om individuel læring i dagtilbuddene, og at der er behov for viden om, hvordan børnene udvikler sig, efter de er startet i skole, herunder om sammenhængen mellem indsatser i dagtilbuddene og børnenes udvikling.

Sammenhæng mellem kvalitetselementer

Foruden viden om henholdsvis strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultatkvalitet er der blandt de interviewede også det perspektiv, at der er behov for, at en national kvalitetsundersøgelse tilvejebringer viden om sammenhænge mellem de forskellige kvalitetselementer.

En kommune efterspørger muligheden for at sammenkæde data, så det er muligt at se, hvorvidt og hvordan det konkret er lykkedes at understøtte det enkelte barns trivsel og udvikling.

En kommune efterspørger viden om medarbejdertrivslen, medarbejderkompetencer og kultur i dagtilbud, der kan kobles sammen med viden om børnenes trivsel og udvikling og den samlede kvalitet.

Der er også det perspektiv, at der er behov for en fælles national måling af kvalitet i dagtilbuddene, sådan at man fx kan følge, om kvaliteten stiger med indførelsen af minimumsnormeringer. Det vurderes i den forbindelse, at det er vigtigt, at der også lokalt er ejerskab til målingen.

3.2 Realisering af den styrkede pædagogiske læreplan

De kommunale informanter er blevet spurgt om, hvilke behov for viden om realisering af den styrkede pædagogiske læreplan de har.

Arbejdet med at realisere den styrkede pædagogiske læreplan ses som en kontinuerlig proces, som der bl.a. er fokus på at afdække og udvikle i forbindelse med de kommunale tilsyn med dagtilbuddene.

I en af de deltagende kommuner anvendes en fast struktur til tilsynet. Med de faste målepunkter oplever kommunen, at de har rigtig god viden om rammer og den styrkede pædagogiske læreplan. Tilsynet følges systematisk op med blik for kvalitetsudvikling i de enkelte dagtilbud på baggrund af den indsamlede data. Kommunen har dog et behov for at sammenligne de enkelte dagtilbud og kommunen som helhed med andre dagtilbud og kommuners data.

En anden kommune peger på, at den viden, der skal indsamles, skal handle om, hvorvidt man løser kerneopgaven. Kommunens strategi lægger sig meget tæt op ad den styrkede pædagogiske læreplan. Derfor er det også viden om, i hvilken grad dagtilbuddene indfrier formålene i den styrkede pædagogiske læreplan, der er relevant, og som kommunen selv har fokus på ved tilsyn mv.

3.3 Det pædagogiske grundlag

De interviewede har haft mulighed for at angive, hvilket behov for viden om arbejdet med det pædagogiske grundlag de har.

En kommune peger, på at det er væsentligt at tilvejebringe viden om de processuelle forhold, herunder om der arbejdes kvalificeret med temaer/dimensioner i det pædagogiske grundlag i dagtilbuddene.

Blandt de interviewede er der det perspektiv, at det er vigtigere at skabe viden om arbejdet med det pædagogiske grundlag end de seks lærerplanstemaer.

En kommunal informant vurderer, at leg, børnesyn, børnefællesskaber, relationsdannelse og børn i udsatte positioner er de vigtigste temaer i det pædagogiske grundlag. En anden kommunal informant vurderer, at det er evalueringskulturen og børneperspektiver. Der er ligeledes andre af de interviewede kommunale informanter, der fremhæver dimensioner af det pædagogiske grundlag, som de vurderer, at der særligt er behov for at tilvejebringe viden om. De temaer, der fremhæves af en eller flere informanter, er:

- **Børnesyn.** På baggrund af observationer fra tilsyn har en af de interviewede kommuner blik for, at de har udfordringer i relation til børnesynet. Det har medført en refleksion over, om der i en kvalitetsundersøgelse eventuelt kan sættes særligt ind her med observationer. Der peges på et behov for situationsbestemt viden om processen i det enkelte dagtilbud frem for aggregerede data.
- **Dannelse og børneperspektiv,** herunder en afdækning af om man kan aggregere data om børneperspektiver til politisk niveau. Blandt informanterne nævnes et behov for, at der arbejdes mere systematisk med at få sat børns perspektiver i spil. Desuden peges der på, at der er behov for at kunne dokumentere den kvalitet, der leveres i daginstitutionerne, herunder hvordan dannelse starter i vuggestuen.
- **Leg,** herunder hvordan legen ser ud i en god pædagogisk praksis. Der mangler systematik og et stærkere pædagogisk sprog.
- **Børn i udsatte positioner,** herunder behov for viden om, hvordan børn i udsatte positioner udvikler sig, når de kommer i skole.
- **Forældresamarbejde,** herunder et mere struktureret forældresamarbejde og viden om, hvordan man i dagtilbuddene samarbejder med forældrene. Fra en af de kommunale forvaltninger er oplevelsen modsat, at der fra politisk side er for stort fokus på forældrenes meninger og oplevelser. Fra forvaltningens side ses forældrenes oplevelser som et dårligt mål for kvalitet, da forældrene primært har mulighed for at vurdere kvalitet ud fra hente-/bringesituationerne, men ikke har indsigt i kvaliteten eller fagligheden i dagtilbuddene.

3.4 De seks læreplanstemaer

De interviewede har haft mulighed for at angive, hvilket behov for viden om de seks læreplanstemaer de har. Der er imidlertid ikke nogen af de interviewede, der fremhæver ét eller flere læreplanstemaer, som de oplever, at der særligt er behov for mere viden om.

En kommune har det perspektiv, at forvaltningen/politikerne ikke har behov for indsigt i, hvordan der arbejdes med læreplanstemaerne – det er der en forventning om, at de gør.

En kommune anvender Hjernen og hjertet til at samle viden ind her og præsenterer redskabet som helhed som en god måde at skabe viden til udvikling. Det er viden fra både forældre- og børnemodulet, der giver et godt udgangspunkt for udvikling i dagtilbud og samlet i kommunen.

Øvrige krav i Den Styrkede Pædagogiske Læreplan

Af øvrige krav i den styrkede pædagogiske læreplan fremhæves især evalueringskultur i dagtilbud, og en kommune peger på, at de mangler viden om, hvordan der arbejdes med den løbende evaluering i dagtilbuddene.

3.5 Øvrige temaer

Ud over de ovenfor præsenterede temaer har de interviewede haft mulighed for at identificere øvrige temaer, som de vurderer, at det vil være relevant at tilvejebringe viden om. De temaer, der er nævnt, fremgår af Boks 3.1.

Boks 3.1 Mulige øvrige temaer i kvalitetsundersøgelsen

- Hvordan man kan organisere arbejdet med kvalitet på en god måde
- Inklusion og eksklusion i almene tilbud
- Betydningen af den faglige ledelse for kvaliteten
- Betydningen af mødestrukturen i dagtilbud for kvaliteten.

3.6 Design af kvalitetsundersøgelsen

I forbindelse med interviewene med de kommunale aktører fremkom flere perspektiver og ideer vedrørende det metodiske design af en kvalitetsundersøgelse. Det drejer sig om efterspørgsel på:

- At kvalitetsundersøgelsen gerne må være en eksemplarisk måde at undersøge kvalitet på frem for en måling af alle dagtilbud. En fuld KIDS-model vil være meget ressourcekrævende. Et forslag er at lave en afprøvning på forskellige områder kombineret med en løbende dialog omkring afprøvningen.
- At der er brug for at lave noget sammen og ikke en diskussion om at måle eller ikke måle. Der er brug for noget, man som kommune kan spille kvalitetsbegreber op ad og et fælles sprog omkring det.
- At en national kvalitetsundersøgelse eventuelt kan bidrage med viden om effekter af de indsatser, der igangsættes på området, herunder fx lovgivningen vedrørende den styrkede pædagogiske læreplan, bl.a. ved at kigge på indikatorer på tværs af kommunerne.

- At en national kvalitetsundersøgelse gerne må pege på, hvad dagtilbuddene med fordel kan arbejde med og komme med anbefalinger til hvordan.
- At de dagtilbud, der eventuelt indgår i målinger, skal have adgang til egne resultater.
- At det er vigtigt med kommunal selvbestemmelse i forhold til kvalitetsmålingsredskaber, så de kan tilpasses lokale forhold.
- At der laves en forældreportal med forskningsbaserede spørgsmål og en portal for ledere og medarbejdere, som man nationalt kan trække data fra og kommunalt tilpasse til sit tilsyn.
- At det bliver for omfattende at lave en kvalitetsundersøgelse, der omfatter hele det pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer, og at man ikke skal have kvalitetsindikatorer på alle områder.
- At man skal være opmærksom på, hvilke ressourcer det kræver i kommunerne at tilvejebringe data.
- Resultater af en kvalitetsundersøgelse skal kunne kommunikeres og formidles enkelt til det politiske niveau, forældre og dagtilbud.

I tilknytning til bemærkningerne vedrørende design af en kvalitetsundersøgelse er der endvidere det opmærksomhedspunkt, at det p.t. er vanskeligt for den enkelte kommune at sammenligne sig med andre, da der er mange lokale forskelle i praksis og i opgørelsesmetoder.

Litteratur

Regeringen & KL (2021): *Aftale om kommunernes økonomi for 2022*. Regeringen & KL d. 8. juni. 2021.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Kvalitet i dagtilbud. Pointer fra forskning*. København: EVA.

Danmarks Evalueringsinstitut (2022): *Vidensbehov på lokalt niveau. Forarbejde til kvalitetsundersøgelse – delleverance 1*. København: EVA.

VIVÉ

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD